

FÜZESI MAGDA

BONTJÁK AZ ÖREG HÁZAT

Az öcsém csak úgy, a szokásos napi levelezés közben megjegyezte: holnapután bontják az öreg házat, eladtuk egy ukrainai menekült családnak. Emeletes házat építenek a telekre. Ha még egyben akarod látni, gyere haza, várunk.

Igen, hazamegyek. Végignézem vergődését. Pocsék érzés lesz, de talán ott lesznek a halottjaim is, bár egy református hívő ember nem hisz a szellemjárásban. Pedig az öreg háznak lelke van. Amikor férjhez mentem, az elsőházba költöztünk. Megszületett a lányom. Sokszor fent voltam vele éjszakákon át. Néha elszunyókáltam, és félalomban hallani véltem, miről beszélgetnek őseim. Nem voltak sokan: apám kétéves volt, amikor a házat építették. Volt már két nagyobb lány is a családban, mintha látnám, hogy ők is hordják a vályogot. A nagynéném hamar férjhez mentek: a falumban egy húszéves lány már vénlánynak számított. Aztán apám oda hozta anyámat öreg szülei mellé. Majd jöttem én és az öcsém, hatan laktunk a konyhában, merthogy az öreg ház akkor még csak két helyiségből állt, és az elsőházat csak lakodalomkor, keresztelőkor, temetéskor használták. Én voltam az első, aki belerondított a hagyományba. Hát ennyi embernek volt köze az öreg házhoz. Közülük már csak én élek és az öcsém.

Azért lehet, hogy mégis nekem volt a legtöbb közöm az öreg házhoz. Egy alkalommal, amikor anyám úgy megvert, hogy a csipős vessző vége kihatította az ornyergemet, és az arcomat előntötte a vér, idősebb nagynéném éppen akkor jött be az udvarra. Ránézett anyánkra, és azt mondta: hallod, Vilma, ha még egyszer meglátom, hogy ezt a jányt így megütöd, letakarodsz az udvarról, mert tudd meg, hogy neked ez után a jány után van helyed a házban. Kicsi voltam még, de ezt jól az eszembe véstem: szóval én meg a ház. Mi összetartozunk.

Most pedig bontják az öreg házat. Emlékszem, a konyhában a spór felett volt egy hosszú rúd, azon lógtak a ruháink. A fehérneműt az ágyfüben, a párna alatt tartottuk. Ruhásszekrény már nem fért a három ágy, az asztal, a négy hokedli mellé. Volt még egy szék, amin a mosdólavór állt. Az ivóvízes veder is ott volt a sarokban. Na de melyikben: ennyi bútor mellett volt még egy üres sarok? Nem emlékszem. Csak arra, amikor anyám, nagyszüleim halála után már kicsinek találta a konyhát, építkezni akart, hátrafelé az udvaron. Pedig akkor már csak négyen voltunk. Az elsőház használatba vételére nem is gondolt.

Apám, aki tizenkilenc évesen, a malenykij robot útján került három évre szovjet lágerbe, csak legyintett. Sosem beszélt róla, de biztos, hogy ott tanulta meg: csak a mai napot és a holnapit éld túl, a többi nem számít, nem a te döntésed, semmit nem tehetsz, majd kialakul. Anyám viszont özvegyasszony lányaként igencsak megedződött: állandóan be akart nyúlni a sors kerekeinek küllői közé, ám egy olyan társsal, mint az apám, semmi esélye nem volt a felemelkedésre. De azért megcsinálta: a tehénól helyére tisztaszobát építtetett, miközben éjjeliőr apám befelé fordult az ágyon, és úgy hallgatta a háztetőn kopácsoló mesterek káromkodását. Kislánként mondtam is Béla bácsinak, a mesternek, hogy oroszul se bántsa az Istent, de azt felelte: az Isten nem tud oroszul...

A hetvenes években a munkabíró férfiak mind Oroszország szállodáit építtették. Aztán hozták haza a pénzt (no meg az orosz káromkodásokat), és rendre felépültek a tízszer tízes kényelmes családi házak, amelyek mára elnéptelenedtek, mint ősszel a fecskefészkek. Egy időben elindultak az emberek Magyarországra, majd kettős, ukrán-magyar állampolgárként Csehországba, Szlovákiába, az ukrán-orosz háború kitörése után bárhová a világba...

Bontják az öreg házat. Majd két évtizednyi távollét után van közöm hozzá? Ülök itt, ebben a fotelben, hogy erőt gyűjtsék a hazautazáshoz. Utoljára három évvel ezelőtt voltam otthon. Az öreg házat hat éve nem lakja senki.

Anyánk még akkor sem akart onnan elköltözni, amikor leesett a lábáról. Pedig az öcsém nagyon hívta a szemben lévő nagy házba. De anyánk inkább vakon is otthon maradt, a maga kis sötét világában, amíg ki nem vitték a temetőbe. Éppen készültünk hazamenni a születésnapjára, amikor öcsém hajnalban telefonált, hogy ha élve akarom látni anyámat, induljak azonnal. Csakhogy a város, ahol most élek, egy kicsit messze van Kárpátaljától. A virrasztó, az esti búcsúztató már befejeződött, amikor késő éjjel hazaértünk. Nálunk nincs ravatalozó, még most is háztól temetnek, a hozzátartozók fenn vannak a halottal egész éjszaka. A tisztaszobában, az elsőházbán. Anyánk nem sok időt töltött ott életében: ott volt a lakodalma, ott volt a mi keresztelőnk, az anyém és az öcsémé, onnan temette el anyósát-apósát-férjét, ott volt a lányom keresztelője, eljegyzése, boldogult, ötvenévesen elhunyt férjemet és legutoljára anyánkat terítették ki ott.

Annak idején a tehénól helyébe épített nappaliban az ablakpárkány egy kis nyílásába eldugtam egy szerelmes levelet. Tizennégy sem voltam még akkor, anyánk a dohánytermelő csoportba járt, a szünidőben én is dolgoztam a keze alá, mint ahogy a többi gyerek is segített a szülőjének, hogy több legyen a

fizetés. No, ott ismertem meg egy égő szemű, tizenöt éves forma fiút, Jóskát, aki a városból nyaralt a nagyanyjánál, neki segített. Hát bizony nemigen adtam tudtára, hogy beleszerettem, de megírtam egy levélben, és amikor Béla bácsi, a mester nem látta, belesüllyesztettem a levelet az ablakmélyedésbe. Öt perc múlva már vastag cement borította... Vajon megvan még az a levél? Jóskát soha többet nem láttam, végleg kiköltöztek Németországba.

Abban a hozzáépített nappaliban aztán nagyobb volt a tér, pedig anyánk most már az egész régi építésű házrészt kulcsra zárta. Igaz, egy idő után már mindnyájan éreztük a dohos szagot, merthogy a pincében savanyítottuk a káposztát. Amikor anyánk már nem akart ezzel foglalkozni, az öcsémék is oda rakták be a káposztáshordót, mert az új házban már nem volt hagyományos zöldséges pince.

Idáig jutottam gondolatban, amikor megcsörrent a telefon. Nem szerettem ezt a hangot: mindig valami rossz hírt hoz a világból. Az öcsém hívott. Meglepődtem, ugye, kérdezte nevetve. Nem, mi nem adjuk el az öreg házat, csak rád akartunk ijeszteni. Az öreg ház tele van emlékekkel, lassan már rólad is csak emlékeink lesznek. Azért írtam, bontják az öreg házat, hogy gyere haza, régen láttunk. Halottak napjára úgy intézd a dolgod, hogy együtt menjünk ki a temetőbe, hátha már elfelejtetted az oda vezető utat...